

2019

Конспект лекцій Поради менторів Відеокурс

УДК 316.7:379.8](036)

**Путівник для одеського дворика від Школи культури сусідства.
Конспект лекцій. Поради менторів. Відеокурс. — Одеса:
надруковано в типографії «ХОББИТ ПЛЮС», 2020. — 60 с.**

Це видання — збірка матеріалів курсу Школи культури сусідства 2019 року з посиланнями на відеокурс. Стисла довідка про учасників Школи та найцікавіші кейси. Зацікавить бажаючих більше дізнатися про Школу — тих, хто готовий до перетворень у власному дворі, має ідеї для реалізації, але не знає з чого почати.

©Бойцова Я., упорядник лекційних матеріалів
©Ільчова К., оформлення та дизайн
©Маркевич О., коректор
©Гонца Ф., мапа міста

Цю публікацію видано в межах проекту «Підвищення спроможності одеських дворів як громадських просторів, які розвивають культуру співіснування через впровадження програми навчання добросусідству», який було співфінансовано Форумом громадянської служби миру (forumZFD) та спільно впроваджено ГО «Зацікавлені» і Програмним офісом Форуму громадянської служби миру (forumZFD) в Україні у 2019 році.

Все розпочалося з ідеї створити у затишному дворі справжню і активну сцену. З ініціативи поступово виріс «Двір-Scena. Рух за відродження одеських дворів», з'явився майданчик для розвитку культури та добросусідства. Щира подяка сусідам, які повірили у цю ідею, зробивши зміни можливими! У 2019 році тут вирувало не тільки різнобарвне сценічне життя — перетворений двір прийняв основні локації Школи культури сусідства і Фестивалю одеських дворів.

ШКОЛА
КУЛЬТУРИ
СУСІДСТВА

Про школу

стор. 8-9

Слово від організаторів

стор. 10-11

«Подвір'я
майбутнього —
відродження доброї
слави дворового
футболу»

Проекти учасників

стор. 24-25

«131 метр котячого
щастя»

Проекти учасників

стор. 32-35

«Рибальський двір»

Проекти учасників

стор. 40-41

ФЕСТИВАЛЬ
ОДЕСЬКИХ
ДВОРІВ

Про Фестиваль

стор. 47-52

Про партнерів

стор. 53

forumZFD

Лектори Школи культури сусідства

Микола Чепелєв

стор. 18-19

Оксана Довгополова

стор. 30-31

Євген Запоточний

стор. 20-21

Дмитро Сікорський

стор. 38-39

Анатоль Ізотов

стор. 26-27

Валерія Серова

стор. 44-45

ПРОТИ
СУСІД

Запрошуємо сусідів до Школи,
дивіться відео за посиланням:
bit.ly/SHKS2019

Ментори Школи культури сусідства

Олена Мельник
Медіаторка та
експертка з
неконфліктної
комунікації
стор. 14-16

Юлія Фролова
Кураторка
з урбаністики
стор. 22-23

Олександр Бабіч
Куратор з історії
стор. 28-29

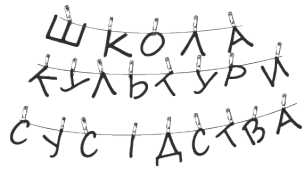
Володимир Немерцалов
Куратор з ботаніки
стор. 36-37

Людмила Левих
Кураторка
з проєктного
менеджменту
стор. 42-43

Про школу

Одеський дворик є зоною неформального спілкування та відпочинку, територією щоденного буття. Це – місце, де ми за добу проводимо від декількох хвилин до кількох годин свого життя. Комфортне співіснування між сусідами підвищує довіру в спільноті, допомагає вчитися знаходити спільну мову та приймати інші точки зору.

Ми – громадська організація «Зацікавлені», яка координує простір для розвитку культури та добросусідства «Двір-scena» в Одесі по вулиці Жуковського, 43. Вже декілька років ми розвиваємо це подвір'я, як відкритий майданчик для теплих зустрічей та камерних подій, які відвідують чимало одеситів.

Влітку 2019 року ми провели Школу культури сусідства, яка дала поштовх молодим ініціативам до втілення проєктів у своїх подвір'ях та розвитку культури позитивного співіснування у місті. Впродовж навчання представники дворів отримували нові навички та менторську підтримку, знаходили однодумців та ресурси для перших змін на шляху до створення культурних просторів.

Навчальну програму Школи складала три модулі загальною тривалістю шість днів навчання та два дні для презентації проєктних ідей. Модулі охопили наступні теми: неконфліктне спілкування, креативні методи пошуку ідей, збір коштів, історія, ботаніка, екскурсії, вирішення конфлікту, управління проєктами, розвиток міських громадських просторів. Кожен модуль проводився приблизно раз на два тижні, між модулями відбувалися лекції та консультації, відвідування дворів менторами та групами учасників. Експертка з неконфліктної комунікації та роботи з конфліктами надавала підтримку учасникам на всіх етапах розвитку проєктів. Проведено тренінги та консультації в рамках навчальної програми.

По всьому місту 17 двориків відкрили свої брами для Фестивалю одеських дворів, під час якого учасники Школи презентували перші напрацювання проєктів. Загалом Фестиваль відвідали 4500 гостей. Ці події стали фундаментом для розвитку спільноти ініціативних сусідів, які підтримують один одного, розвивають відкриті дворові простори в Одесі. Очікується, що Фестиваль одеських дворів стане щорічним, створюючи і зміцнюючи традицію яскравої презентації добросусідства.

Проект «Підвищення спроможності одеських дворів як громадських просторів, які розвивають культуру співіснування через впровадження програми навчання добросусідству» співфінансовано Форумом громадянської служби миру (forumZFD) та спільно впроваджено ГО «Зацікавлені» й Програмним офісом Форуму громадянської служби миру (forumZFD) в Україні за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Партнером проекту став Департамент культури та туризму міста Одеси.

forumZFD

Слово організаторів

Дмитро Ковбасюк
Ініціатор Школи,
ГО «Зацікавлені»

«Мы учимся развивать культуру совместного проживания — культуру соседства. Так же, как есть культура вождения на дороге, необходимо развивать культуру в том месте, где мы чаще всего бываем — во дворе. Надо уделить этому месту очень большое внимание, и тогда оно ответит нам взаимностью, соседи нам ответят взаимностью — и будет любовь, дружба и добрососедство, которое невозможно без культуры.

Этим мы и занимаемся — развиваем культуру во дворах и добрососедские отношения через обучение активных, инициативных соседей, которым небезразличны их дом, двор, город. И апогей этого всего — Фестиваль одесских дворов, где в каждом из двориков,

которые пожелали стать участниками, происходит что-то интересное. Мы выходим еще и на улицу и там проводим какие-то активности, потому что все когда-то играли в дворовые игры — это можно вспомнить и еще раз поиграть. И вот так — маленькими шажками, очень простыми, ненпрягающими активностями — мы движемся к большой цели: чтобы нам стало хорошо жить всем вместе в наших дворах, а любимая Одесса — превратилась в столицу мирового добрососедства».

Яна Бойцова
Координаторка Школи,
ГО «Pixelated Realities»

«Якщо ви хочете робити щось у дворі і не знаєте, з чого почати, почніть зі спілкування. Дізнайтесь, що саме людям подобається у дворі, а що — ні. Починайте не з конкретних рішень, а з опитування.

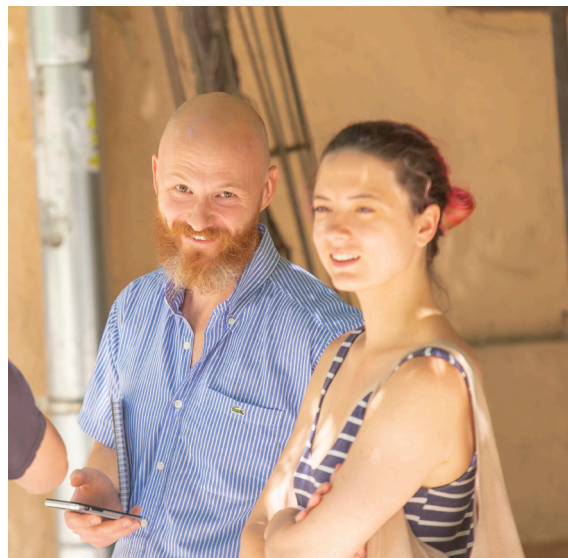
Дайте сусідам можливість виговоритись. Враховуючи інтереси всіх, спробуйте спільно прийти до ідеї покращення двору та вирішення його проблем. Продовжуйте комунікацію, робіть її регулярною. Можна створити дворовий чат. Я знаю, що багато дворів вже цим користуються, але є ще немало тих, хто до цього не дійшов. Просто спілкуйтеся, святкуйте, радійте разом. І все у вас буде добре!»

Максим Долженко
Менеджер проєкту,
ГО «Фонд розвитку міста Одеси»

«Створення життєздатних і самодостатніх низових спільнот є багатограним процесом, який вимагає участі всіх членів суспільства. Міські дворики є саме тією точкою їхнього перетину: від різних вікових та гендерних груп мешканців – до представників бізнесових кіл та комунальних служб. Вона

формується на засадах сусідства за місцем проживання, обов'язково зважаючи на діяльність зазначених структур. Через застосування неформальної освіти Школа культури сусідства, окрім надання знань та прищеплення навичок неконфліктного спілкування, громадського лідерства, культурного менеджменту, урбаністики та міської архітектури тощо, започатковує створення довіри в суспільстві та вчить, зокрема, вмінню шукати спільну мову, сприймати відмінну точку зору».

Команда Школи культури сусідства запрошує дізнатися більше про інструменти, якими можна налагодити плідне спілкування у дворі та разом із сусідами створити проєкт його розвитку, суттєво підвищити рівень взаємної довіри та відкрити його браму для всього міста. За активностями Школи слідкуйте на Facebook: @cultsusid

Про учасників

Учасниками Школи стали активні жителі десяти одеських дворів, які пройшли відбір. У кожного двору були різні запити, задоволення яких потребувало налагодження спілкування, розв'язання конфліктів, поліпшення благоустрою, зонування двору, гуртування сусідів навколо спільної ідеї, натхнення та підтримки. Під час навчання 9 із 10 учасників вирішили втілити власні проєкти та реалізували ініціативи у своїх дворах. Вони отримали необхідні інструменти, матеріали, товари та послуги.

На спеціальній авторській мапі міста позначені всі двори та подана невелика статистична довідка про кожен, а також наведені назви реалізованих учасниками проєктів.

вул. Висоцького, 23
Проєкт «Двір-кінотеатр»

Загальна площа в кв. м: 15675
Кількість квартир: 223
Кількість мешканців: 650
- серед них дітей віком 0–17 років: 150
- людей похилого віку: 140

вул. Жуковського, 34
Проєкт «Двір-етюд»

Загальна площа в кв. м: 700
Кількість квартир: 38
Кількість мешканців: 60
- серед них дітей віком 2–12 років: 5
- людей похилого віку: 5

вул. Корольова, 112/3
Проєкт «Двір-мрія»

Загальна площа в кв. м: 800
Кількість квартир: 72
Кількість мешканців: 130
- серед них дітей віком 0–17 років: 40
- людей похилого віку: 40

вул. Івана Франка, 47
Проєкт «Міні Агора»

Загальна площа в кв. м: 40000
Кількість квартир: 99
Кількість мешканців: 250
- серед них дітей віком 1–13 років: 26
- людей похилого віку: 51

пр-т Небесної сотні, 77а
Проєкт «Театр у затишному дворіку»

Загальна площа в кв. м: 1280
Кількість квартир: 72
Кількість мешканців: 160
- серед них дітей віком 1–14 років: 34
- людей похилого віку: 42

пров. Вишневецького, 11
«Дружба. Дитяче подвір'я для всієї сім'ї»

Загальна площа в кв. м: 480
Кількість квартир: 100
Кількість мешканців: 320
- серед них дітей віком 1–15 років: 64
- людей похилого віку: 82

Розташування дворів-учасників на мапі Одеси

вул. Спиридонівська, 18–24
Проект «131 метр котячого щастя»

Загальна площа в кв. м: 2400
Кількість квартир: 92
Кількість мешканців: 150
- серед них дітей віком 1–17 років: 18
- людей похилого віку: 42

вул. Середня, 47
Проект «Рибальський двір»

Загальна площа в кв. м: 1500
Кількість квартир: 198
Кількість мешканців: 497
- серед них дітей віком 1–15 років: 75
- людей похилого віку: 246

вул. Буніна, 8

Загальна площа в кв. м: 300
Кількість квартир: 120
Кількість мешканців: 150
- серед них дітей підліткового віку: 20
- людей похилого віку: 30

пров. Вишневецького, 14
«Подвір'я майбутнього — відродження
слави дворового футболу»
Загальна площа в кв. м: 6550
Кількість квартир: 90
Кількість мешканців: 181
- серед них дітей віком 1–15 років: 15
- людей похилого віку: 90

Фрагмент лекції Олени Мельник

Добросусідство це:

Довіра

Рівноправність

Взаємовиручка

Розподілена відповідальність

Чесність

Виконання домовленостей

Небайдужість

Взаємозв'язок

Використання потенціалу конфлікту, пошук «зернятка».

«Розмова про спостереження та факти знижує рівень емоційного накалу, створює спільне підґрунтя для подальшого обговорення, зупиняє ескалацію конфлікту, дозволяє людям побудувати спільний простір сенсів, які стоять за окремими словами, вивільняє простір, щоб чути іншу людину замість захисту себе та своїх дій/переконань тощо. В нагоді можуть статися такі питання: «Що сталося?», «Що я/ти побачив/ла?», «Що я/ти почув/ла?».

В одних і тих же ситуаціях люди можуть почуватися по-різному, і це допомагає позбутися власних проєкцій та упереджень щодо того, що мають інші відчувати у різних ситуаціях. Замість «емоційно заряджених» слів просто проговорюйте свої почуття, наприклад: «Я злюсь, тому що мені зараз потрібно/важливо...». Розуміння власних потреб дає почуття впевненості та опори, а розуміння потреб інших людей дає можливість знайти рішення у дусі співпраці. Беріть час, щоб зрозуміти свої мотиви/потреби.

У спілкуванні з людьми час від часу звіряйтеся з ними, перепитуйте, чого саме вони потребують зараз, чи правильно ви їх розумієте.

Присвячуйте час обговоренню змісту слів, які ви використовуєте у мові. Це дозволяє уникнути зайвих непорозумінь».

ШУКАЙТЕ ТЕ, ЩО ОБ'ЄДНУЄ ЛЮДЕЙ!

15

Олена Мельник

**Психологиня, арт-терапевтка, конфліктологиня,
експертка з ненасильницького спілкування, медіаторка,
членкиня Одеської обласної групи медіації**

Поради від менторки Олени Мельник

З чого можна почати?

Вивчити необхідну законодавчу базу стосовно своїх дворів/будівель/помешкань; знати свої можливості.

Постійно інформувати сусідів про те, що відбувається у чаті/ на інформаційному стенді (розподіл коштів, проблеми, події, комунальні новини/зміни, дати зустрічей, як відбувається процес прийняття рішення тощо);

Знайомитись із сусідами, розуміти їхні інтереси та можливості для участі; спілкуватись віч на віч, пам'ятати про конфіденційність та приватність;

Залучати до участі у заходах на добровільних засадах; питати «Хто готовий?» замість «Ви повинні».

Змінити ставлення лідерів будинків до власного внеску у процес розбудови партнерських стосунків (зміна мислення з «чому я...?/ чому вони не..?» на «я обираю це.../вони мають право на...»);

Час від часу звертатися з людьми про першочергові/ довгострокові плани;

Створювати робочі групи сусідів з різних питань;

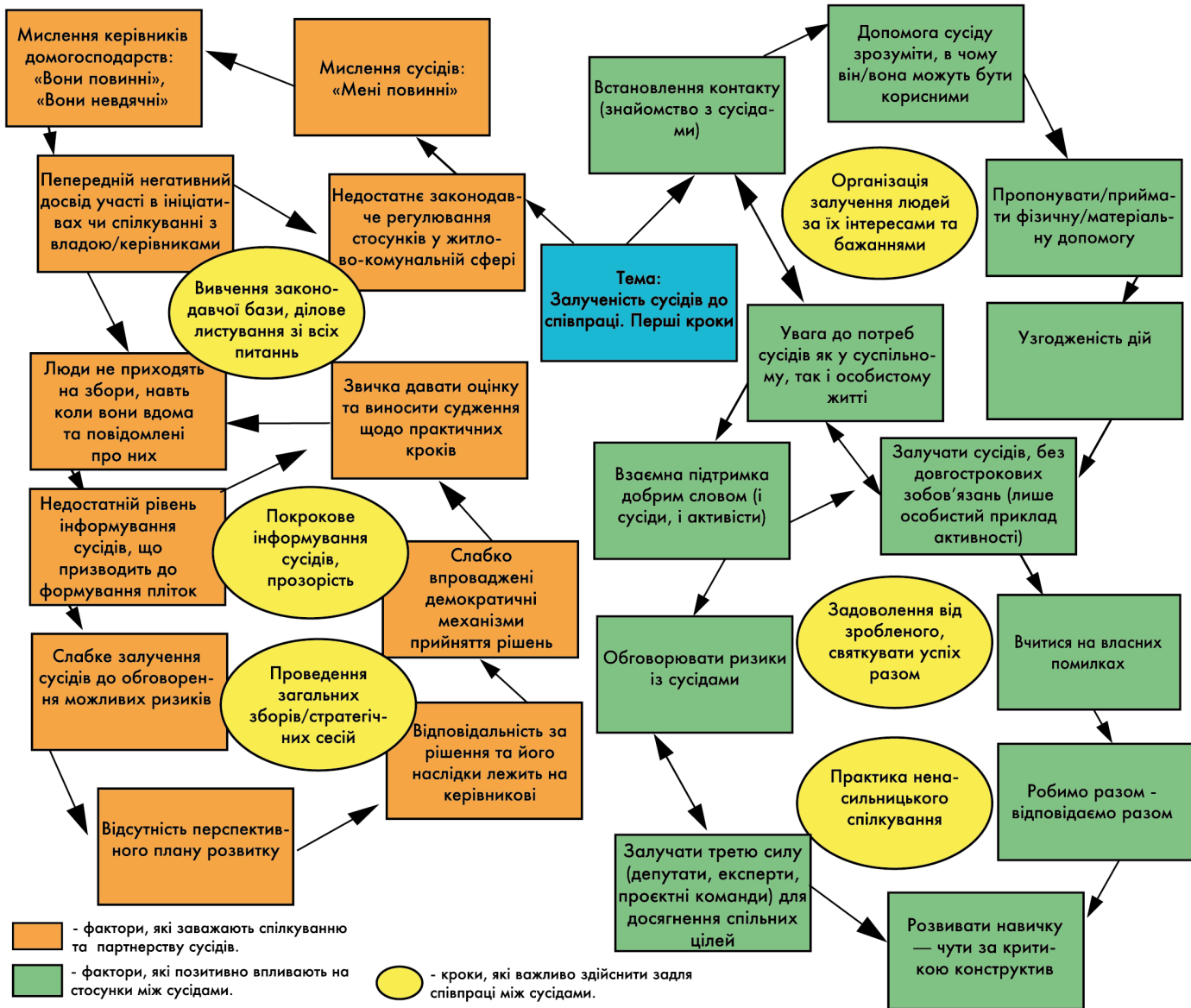
Фіксувати успішні кроки співпраці між сусідами, дворів — з комунальними службами задля формування впевненості у власних силах та побудови довіри до можливості позитивних змін між сусідами;

Святкувати успіх.

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ПЕРЕТВОРЕННЯ СУСІДІВ НА ПАРТНЕРІВ

*за матеріалами сесії Школи культури сусідства

Фрагмент лекції Миколи Чепелева

«Формування районів та дворів історично відбувалося в Одесі за принципом цибулини: діаметральних кілець, які нашаровувалися від серцевини-центра одне на одне. Також є важливе природне обмеження — море. Воно ніби розрізає нашу «цибулину», різниця між «шарами»-районами якої дуже помітно відчувається і, на жаль, їхня специфічність зберігається, консервуючи помітні розриви у стані міського середовища, його комфортності.

Центральна планувальна структура у Одеси залишається досі. Її центр акумулює основну ділову і культурну активність всього міста, що спричиняє інтенсивну щоденну міграцію. А це — великі пробки, логістичні складності та суттєва втрата часу. Дуже хочеться, щоби наш мегаполіс скинув іржаві кайдани застарілої планувальної схеми. Перетворився з цибулини на часник, «зубчики»-райони якого рівнозначні та мають усі відповідні умови для ділової, культурної, соціальної активності без перепон.

Та сама децентралізація, яка триває в Україні, в межах міст повинна стати глибшою, дійти до районів і кварталів. Окремі райони мають концентрувати в собі відповідні функції та активності, які потрібно забирати із центра Одеси. Тільки таким шляхом можна створити комфорт і зручність по всьому місту.

Комфортність життя важлива, тому що ми зараз перебуваємо в постіндустріальному стані. Тобто промисловість з міст йде. Найголовніший ресурс, який в місті залишається, це самі люди. Тобто всі міста у світі ведуть політику — комфорт людей. Людина, яка живе в місті, і якій комфортно в цьому місті жити, вона місту приносить гроші. Все завжди впирається в економіку: чим людині краще жити, тим краще і місту. Так що майбутнє у нас — за «часником». До чого я всіх вас і закликаю».

Повну лекцію можна переглянути за посиланням: <http://bit.ly/sonc1>

Микола Чепелев

Архітектор, засновник Асоціації архітекторів Одеси

Фрагмент лекції Євгена Запоточного

«Що таке двори і чому саме зараз найкращий час переосмислити їхню функцію?»

Традиційно, з точки зору архітектурної професії, місто взагалі рідко є предметом проектування. Зазвичай це такий собі побічний продукт діяльності. Ну, тобто побудували будинки, а між ними простір. Двори за останні двадцять-тридцять років взагалі не мали чіткої функції. Вони як би є чимось побічним: знаєте, хтось щось прилаштував, хтось якесь сміття викинув. І тільки зараз на це якось почали звертати увагу. І виникає питання, а як же використовувати двори.

Для того, щоб щось робити у дворі, потрібно зрозуміти його функцію не тільки всередині самого себе, але й чим він може бути, яку роль може грати в місті. Тобто це якась точка, яка є знаковою, значущою для міста. Припустимо є в Одесі маса знакових місць, Потьомкінські сходи там, ще щось. Але ці місця надто вже натоптані, перетоптані. Якщо будуть з'являтися якісь окремі локації, які привертатимуть увагу (такі як двори), то ці місця почнуть розквітати».

Повну лекцію можна переглянути
за посиланням: <http://bit.ly/soncz2>

Євген Запоточний

Архітектор, засновник Одеської школи архітектури

Поради від менторки Юлії Фролової

Одеські дворики є мікроелементом у загальній міській системі. Зміни, які трапляються з камерними середовищами внутрішніх дворів забудови, ланцюгово впливають на суспільний простір усього міста. Питання безпеки, комфорту, соціалізації та добробуту наразі конче потребують обговорення не тільки серед спеціалізованих департаментів, але й на кухнях, серед сусідів та друзів. Можна бути бунтарем, стратегом, активним громадянином — кожний крок та вибір якості життя буде показовим для інших.

Урбаністика не є чимось дуже складним для містян, і не завжди треба знати постулати Джейн Джекобс, щоб поділитись своїми потребами із сусідом. Достатньо вийти на подвір'я та прийняти його як «даність», як елемент — який належить містянам по праву (Право на Місто). Урбаністика може бути корисною, розкриваючи соціальні та економічні аспекти міста для запитуючого. Може підказати, в якому напрямку рухатись (ліквідація паркування, примусове озеленення, чіткі межі для приватних ділянок

та відкритість для суспільних просторів, які елементи міського дизайну та облаштування змінюють враження та функціонування простору), з якими ресурсами і як працювати (громада, фінансування, волонтерство, благодійність), і де, все ж таки, є межі «я саме так хочу тут зробити».

Урбаністика — мультидисциплінарна, охоплює значну кількість відокремлених галузей, поєднуючи їх задля вирішення конкретної ситуації. Це також сталість прийнятих рішень та стратегічне планування, графік, за яким будуть реалізовуватись ідеї та побажання. Не всі питання можуть бути вирішені суто приватним шляхом. Місто функціонує через роботу департаментів, і якщо є прірва між виконанням обов'язків та станом двору, то саме активна позиція сусідів може стимулювати роботу спеціалізованих департаментів.

Побажання для майбутніх добросусідських дворів:

1. Активності — це не соромно!
2. Місто, вулиця, двір — це громадянське право!
3. Зміни — це не біль, а швидкі рішення - не ліки!
4. У кожній сфері є свої фахівці. І якщо із зубом ви йдете до стоматолога, то чому ви дозволяєте робити благоустрій дорожникам?!

Юлія Фролова

**Архітекторка-реставраторка,
пожежниця у ГО «URBAN.INST.»**

Двір «Вишневого – 14»

Проект: «Подвір'я майбутнього – відродження доброї слави дворового футболу»

Проект представив голова правління ОСББ «Вишневого – 14» Олександр Степанюк.

Особливості двору:

- Багато простору, регулярне прибирання, дуже зелено, нічне освітлення!
 - Багато тварин – котів, птахів, вночі пасуться їжаки.
 - Великий спортивний майданчик неправильної форми, з асфальтним покриттям.
- Негативні особливості двору:
- Двір розташований поряд із трасою, відсутній захист від дорожнього шуму. (Хоча між дорогою та подвір'ям – два паркани).
 - Поламана система відводу дощової води призводить до регулярного затоплення проїзду.
 - Немає огорожі сміттевого майданчика, що призводить до безладу у місці для відходів.
 - Розосереджена зона дозвілля не сприяє налагодженню добросусідських відносин.
 - Спортивному майданчику необхідний ремонт елементів огорожі – через брак секцій у футбол не пограєш.
 - Свавільне паркування біля торця будинку шкодить зеленим насадженням.

Основними цілями проекту учасника стало подолання негативних моментів, які перешкоджають розвитку добросусідських відносин.

В рамках реалізації проекту встановлено огорожі для сортувальної станції сміття, проводяться лекції про сортування для дітей, ініціативна група займається розвитком ідеї

дворового стадіону. Завдяки реалізації проекту стало можливим цільове зонування двору: зона відпочинку та спілкування для літніх людей, зона паркування, зона сортування сміття; захист зелених насаджень. Активні члени громади згуртувалися навколо ідеї відновлення стадіону та повернення футбольної слави району. Стадіон стане місцем для спілкування дітей та молоді, буде мотивувати до спортивного розвитку

В рамках Фестивалю одеських дворів провели архітектурний конкурс з планування двору та відновлення дворового стадіону з призовим фондом, фізичні активності для дітей з батьками, конкурси з призами, лекцію про екологію.

Молоді архітектори взяли участь у конкурсі та розробили проектні ідеї реновації стадіону. Завдяки конкурсу, громади сусідніх дворів проаналізували, як люди бачать відродження цього простору.

МЕЙК ЧЕРЬОМУШКІ

ГРЕЙТ ЕГЕЙН

нау

25

Проект-переможець висунуто для участі в міському громадському бюджеті:
<https://citizen.odessa.ua/projects/2020/2020-2785>

Розмова з учасником

- **Який ваш двір? Опишіть його особливості або характерні риси до участі у Школі.**
- Що найбільше впадало в око — велика площа, простір, який використовується нерационально, було не визначено місце для збору відходів.
- **Що змінилось у житті двору після участі у Школі?**
- Завдяки мікрогранту ми створили огорожу і зонували місце для збору відходів. Це стало відправною точкою для подальших перевтілень.
- **Як змінилась якість спілкування жителів двору після участі у Школі?**
- Так, сусіди повірили, що перетворення можливі. Стали більш дружніми, почали пропонувати нові проекти для реалізації і навіть фінансування за власний кошт.

Фрагмент лекції Анатолія Ізотова

«Коли працюєш з повсякденними проблемами у дворі, дуже важливим стає розуміння технічних можливостей будівлі та об'єктів в ньому.

Двори — це ті простори, які сформовані їх будівлями за тривалий період часу. Це можуть бути абсолютно цілі простори, це можуть бути зруйновані простори, але, все-таки, головними у них залишаються пам'ятники архітектури.

Функцію двору задають жителі, і найголовніше тут, не давати їм, як і будівлям, функцію, яку вони не можуть фізично потягнути. Інколи ми в гонитві за красою всередині двору забуваємо, що двір — це величезний організм, що забезпечує життєдіяльність, в тому числі, й будівель. В даному випадку ми говоримо, наприклад, про внутрішньо-дворові комунікації.

Ось вам повчальна історія. На самому початку Французького бульвару є нова будівля, такою пташкою, а перед нею стоїть така маленька садиба біленька, її ніби як відремонтували. І їм там зробили доброустрій якийсь, ремонт, як компенсацію за будівництво висотки, за знесення їхньої частини будівлі. І є у них тепер вздовж будинку вимощення бетонне, таке начебто класне, потужне.

А виявилось, що зверху поклали клінкерну плитку, а ізоляцію знизу не зробили. І виходить, що є шикарне бетонне вимощення, є зверху клінкер, але служить він просто фільтрацією води всередину цього вимощення. І під ухилом до будівлі вода фільтрується в стіни. І у людей вони мокнуть, ясна річ. Ще потинькували їм підвальну частину, а зверху паралельно закрили силікатною фарбою. Знімаєш її, а вона як гума тягнеться. У підсумку виходить, що зверху запустили воду, а всередині зробили бар'єр для виходу вологи, навіть паронепроникний бар'єр, волога не йде нікуди. Все акумулюється в стінах. Елементарне питання незначного доброустрою, цих нещасних 60 сантиметрів уздовж будівлі, призвело до таких наслідків у самій споруді.

Тому, коли ми говоримо про двори, про їхнє подальше життя, ми повинні розуміти: щоби ми не зробили в них, воно все одно буде відбиватися на самих спорудах. Про це треба завжди пам'ятати».

**Повну лекцію можна переглянути
за посиланням: bit.ly/sonc4**

Анатолий Изотов

Реставратор

Поради від ментора Олександра Бабіча

«Допомагайте сусідам дізнатися якомога більше про свій рід та свою родину. Це не складно, а для них через цю маленьку послугу ви стаєте майже ріднею. Для цього надайте сусідам декілька корисних порад:

1. Не бійтеся архівів. Там працювати не важко. Просто напишіть запит у вільній формі на офіційну адресу.
2. Адреса Одеського обласного державного архіву – вул. Жуковського, 12. Шукайте на сайті архіву: archive.odessa.gov.ua.

Багато чого можна знайти, не відходячи від комп'ютеру.

3. Дізнатися про загиблого або зниклого під час Другої Світової війни діда можна за допомогою сайту: obd-memorial.ru
4. Нагородження або бойовий шлях свого діда можна знайти на сайті: rodvignaroda.ru
5. Бережіть історичну спадщину свого двору та міста. Ми не успадкували все це у наших предків, ми це взяли в борг у своїх дітей та онуків».

**Шануйте історію свого міста, вулиці, дому та двору.
Вона завжди неповторна!
Вивчайте історію своєї родини.
Знаєш — розумієш. Розумієш — цінуєш. Цінуєш — бережеш!**

Олександр Бабіч

**Історик, краєзнавець, письменник,
директор ГО «Суспільство і історична спадщина»**

Фрагмент лекції Оксани Довгополової

«Що і чому формує історичний імідж Одеси? Як працювати з історичним міфом, якщо хочеш створити нові локації, спираючись на нього?»

Щоб одразу зняти питання, скажу, що до існування такого міфу я ставлюся дуже серйозно, не як до чогось абсолютно вигаданого. Міф я пропоную розуміти як набір уявлень, що визначають загальне розуміння і сприйняття міста.

Що могло би визначити Одесу? Що ми бачимо в інтер'єрах її нинішніх ресторанів, які експлуатують славу Одеси? В інтер'єрах панує повна незлагодка. Як правило, Одеса там присутня переважно у образі історичного міста, яке вже минуло. Межа занурення чи спогадів – не пізніше початку двадцятого століття. Це згадка про буржуазне життя Одеси того часу. Те, що пов'язується з літературними героями Бабеля. І ще це образ активного портового міста, яке процвітає. Він залишається постійним.

Комунальна квартира, комуналка — це ще один з поїнтів, через які образ Одеси є впізнаваним. Тобто, з одного боку поринаєш у легенду про квітуче буржуазне місто, а потім потрапляєш до комуналки з усією її специфікою. А згодом — на приморську дачу з її обов'язковими принадами. Сучасної Одеси в усіх цих інтер'єрах ми не знайдемо.

До речі, одним з елементів нового одеського міфу є величезний промтоварний ринок «Сьомий кілометр». Його ми не відстежуємо з середини. Ми його не ловимо, не розуміємо. Для нас це дуже банально.

Не транслюється і сучасний Привіз. Транслюється старий Привіз, який ми сприймаємо, знову-таки, за старими книжками і кінострічками. А «Сьомий кілометр» транслюється. Наприклад, у Мінську є зала, оформлена у вигляді контейнерів з цього ринку. І це дійсно реальний елемент нового міфу Одеси».

Повну лекцію можна переглянути за посиланням: <http://bit.ly/soncd3>

31

Оксана Довгополова

**Історикиня, доктор філософських наук,
професорка ОНУ імені І.І. Мечникова**

Двір «Спирidonівська, 18/24»

Проект: «131 метр котячого щастя»

Проект представила голова правління ОСББ «Спирidonівський» Наталія Гольцева.

Особливості двору:

Двір закритий, але дуже видовжений, асфальтований. Відсутня достатня кількість лав для відпочинку у дворі. Небагато дерев та квітників. На першому поверсі будинку розташований дитячий садок.

Після зборів, на яких збирали ідеї для проекту, стало зрозумілим бажання більшості жителів надати дворовому простору естетичних елементів та затишності. Сусіди мріють про фонтан, великий годинник та бажують зменшити кількість запаркованих машин у дворі.

Обговорення та реалізація проекту згуртували навколо теми «Коти в Одесі» багато сусідів. Було вирішено для дітей з двору та вихованців дитячого садка створити тематичну доріжку-лабіринт на всі 130 метрів довжини двору, та спільними зусиллями побудувати будиночок для дворових котиків. Створити декоративний тематичний мурал в арці (вхід у двір з вулиці Ковальської).

У довгострокових планах – створення скульптури kota та встановлення її на фасаді будинку. Скульптура має стати однією з локацій тематичного маршруту «Одеські коти», яких можна знайти по всьому центру міста.

Після Фестивалю у дворі була реалізована перша частина проекту, створено мурал. З огляду на технічні обмеження, нанесення доріжки-лабіринту випуклою фарбою

вирішили відкласти роботи до періоду, коли температура повітря досягне 25 градусів.

Під час Фестивалю двір відкрив браму для активностей благодійного ярмарку «Жовток». Жителі допомагали з прибиранням, зі збором меблів, налаштуванням апаратури та світла. З розумінням поставилися до прохання звільнити двір від авто та не заїжджати у зазначений час. Сусідки приготували солодке чадування для гостей.

Розмова з учасницею

— Який ваш двір? Опишіть його особливості або характерні риси до участі у Школі.

— Наш улюблений будинок розташований у центрі Одеси за адресою Спиридонівська, 18-24. Попри свій 60-річний вік, будинок зовні гарний, привабливий з точки зору архітектури, і цікавий своїм розташуванням. Каштани, що незмінно ростуть вздовж вулиці, прикрашають нашу затишну і гостинну територію розлогими зеленими кронами. Усе це позитивно впливає на настрій мешканців і мотивує удосконалювати своє життя. Досить тривалий час будинок мав невинувато погане обслуговування комунальними службами міста, що гнітило надію мешканців на гідне життя у своєму домі. Гостро стояла проблема спілкування між сусідами, оскільки вигляд будівлі, що поступово занепадала, не додавав оптимізму, а навпаки, посилював конфлікт.

Часто виникали сварки між мешканцями через питання, хто і за які кошти має реанімувати під'їзди, хто зобов'язаний проводити ремонт даху та інженерних мереж будинку. Усе це призвело до створення ОСББ «Спиридонівський». За спільною згодою та схвалення власників квартир було рийнято рішення самостійно здійснювати усі процеси, пов'язані з будинком. Активна група мешканців докладала максимальні зусилля, щоб поліпшити комфортне проживання у будинку. Провели ряд зборів для обговорення і розробки чіткого плану розвитку. Але, на жаль, низька активність більшості мешканців заводила справу у безвихідь.

Спроби пояснити та на власному прикладі показати сусідам, що саме від нас самих залежить збереження будівлі, і на нас лежить відповідальність за її подальше «не-руйнування», іноді призводили до непорозуміння, а часом навіть до агресії. Сварки за паркувальне місце у дворі, докори від людей похилого віку щодо відсутності лав біля під'їздів, погрози написати скарги до певних інстанцій, на жаль, стали нормою життя. Здавалося би, багато сусідів проживали у будинку довгий час, але втратили повагу один до одного. Повсякденним стало просто пройти повз, не привітавшись, або зробити зауваження щодо дітей, які граються у дворі занадто голосно. Канули в Лету суботники та святкові посиденьки.

— Що змінилось у житті двору після участі у Школі?

— Відчай — це не про мене, точніше, не про НАС, активних учасників у житті будинку.

Що зробити аби повернути оптимізм сусідів? Потрібно створити щось разом! Для нашого будинку початком стала участь у міському конкурсі на кращу креативну ялинку. Втілити задумане легко, коли поруч сімейна підтримка, і звичайно — допомога улюблених сусідів. Не буду довго розповідати про підготовку до конкурсу, інтригуючі подробиці участі та прагнення жителів всього будинку стати найкреативнішими. Сказано — зроблено! Ми перемогли, нехай навіть у конкурсі не світового масштабу, але жителям це допомогло повірити у власні сили, усвідомити перевагу, як точку відліку для нових звершень.

До моменту участі у Школі культури сусідства ми точно усвідомлювали, що у нас є потенціал, а під керівництвом і за сприяння досвідчених наставників та менторів Школи, ми зможемо отримати досить корисні знання та відповіді на багато питань, які нас цікавлять. Скажу, що час, проведений у затишній компанії людей, які мислять позитивно та яскраво, проминув непомітно.

Атмосфера курсу сприяла отриманню нових, раніше невідомих навичок. У Школі з нами ділилися знаннями юрист, урбаніст, сценограф, історики, архітектори, ботанік, експерт із вирішення конфліктів та ціла команда професіоналів. Залишалось лише застосувати отримані знання на практиці. Вважаю, що нам це вдалося.

— Як змінилась якість спілкування жителів двору після участі у Школі?

— Робота над добросусідськими взаєминами не може зупинитись, це процес, в напрямку якого кожен житель повинен та просто зобов'язаний вдосконалюватись щодня. На мій погляд, регулярність комунікацій між сусідами збільшилась, завдяки спільному проєкту покращення та благоустрою дворової території. У раніше сірому та занедбаному дворі відбулися реальні зміни.

«Наша гордість — відремонтована арка та намальований стінопис. Вони дали можливість жителям нашого двору відчутися результатом спільної роботи та налагодження комунікації. Чи не це дозволяє нам мати привід для гордості, що саме наш будинок і двір — учасник першої Школи культури сусідства в Одесі?!»

Поради від ментора Володимира Немерцалова

Зелені насадження - частина міського довкілля, той чинник живої природи, що впливає на життя та добробут кожної людини. Звертайте увагу на дерева, кущі, ліани, однорічні та багаторічні рослини довкола вас.

Допомагайте сусідам дізнатися якомога більше про декоративні рослини, які зростають або можуть зростати у дворі, створюйте з них зелені композиції.

Джерела інформації:

1. Сайт про алергенну рослину Амброзію полинолисту: ambrozii.net
2. Сайт Ботанічного саду ОНУ імені І.І. Мечникова: garden.onu.edu.ua
3. Просвітницький проєкт «Лекторій на Першому міському»: 1tv.od.ua/projects/97
4. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06 або QR-кодом (1).
5. Сайт спеціальності «Садово-паркове господарство» ОНУ ім. І.І. Мечникова — QR-код (2).

(1)

(2)

Рослини можуть бути джерелом радості та натхнення або причиною хвороб і становити небезпеку для людського життя і майна. Живіть в мирі та злагоді з природою, облаштовуйте зручне та комфортне довкілля!

Володимир Немерцалов

**Ботанік, викладач, популяризатор науки,
доцент кафедри ботаніки ОНУ імені І.І. Мечникова**

Фрагмент лекції Дмитра Сікорського

«Знайти цікаву ідею для проєкту у дворі непросто. Для початку поговоримо про те, чому взагалі це важливо, щоб у двору була ідея і, так би мовити, обличчя. Якщо ви хочете, щоб ваш двір був унікальним, і щоб ви могли отримати туристів, які могли б якісь гроші залишити, або щоб двір був красивим і вам самим було приємно, дуже важливо надати йому якусь ідею. Ідея може, насправді, полягати в різному. Ідея відкрити якийсь тематичний двір, наприклад котячий, якщо у вас одні коти. Або двір може мати візуальну ідею, наприклад колірну гамму. Ось чому, наприклад, коли ви дивитесь на французькі будиночки або німецькі, вони виглядають «мі-мі-мі»? Тому що у них є колірна гамма. Тобто якась єдність є, правильне поєднання кольорів, яке скрізь використовується. Або, наприклад, наші старі будинки, в них двори виглядають красиво, тому що вони спочатку були грамотно побудовані хорошими архітекторами й навіть, якщо вони старіють, вони благородно старіють.

Як знайти ідею для свого двору? Ну, перше, що може бути — це просто взяти та глянути, що є? Наприклад, руїна? Ну, це все-таки одне рішення, краще коли рішень більше. Отже, ми збираємося разом і збираємо ідеї. І ось у вас брейншторм починається, це одна з технологій. Ви берете всі найбожевільніші ідеї. Ви їх записуєте, а потім робите собі оцінку цих ідей. В ідеалі, щоб у вас було 5-10 всіляких рішень, з яких ви потім будете вибирати найсильніші. Ви їх сортуєте, ці рішення, і далі собі запишете: у нас є руїна, ми потім з неї можемо отримати те-то і те-то. Треба буде зробити ремонт. Ми не зможемо, наприклад, забудувати цю частину, якщо ми собі вже так її позиціонуємо, ми не зможемо тепер за руїну отримати грошей. І інші ідеї. Ця ідея — буде погано сусідці тітці Маші, якщо ми її реалізуємо і т.д. А ось ці ідеї, номер третій і п'ятий, вони оптимальні, ми їх і обираємо».

**Повну лекцію можна переглянути
за посиланням: bit.ly/2lu8Pig**

Дмитро Сікорський
Ресторатор, Бodega 2K

Двір «Середня – 47»

Проект: «Рибальський двір»

Проект представила голова правління ОСББ «Середня-47» Надія Кулаковська.

Особливості двору:

Має два рівні, розділені старим парапетом. У дворі багато квітників, жителі старанно за ними дбають. Для дітей є невеликий майданчик зі старими дитячими гірками та гойдалками. Невеличкий стіл використовують для дворових свят, але існує потреба організувати окреме місце і зонувати двір. Двір за домовленістю жителів закривається на нічний час.

Проект був спрямований на вирішення кількох задач:

- налагодження комунікації серед сусідів;
- підвищення довіри та толерантності.

Досягти цього вирішили через проведення дворових свят та створення осередків для відпочинку у дворі, відновлення важливих для жителів функцій двору: створення спортивних майданчиків, функціональне зонування двору, забезпечення інклюзивного доступу до локацій у дворі, наповнення двору естетичними елементами.

У своєму проекті в рамках Школи культури сусідства учасники створили тематичний майданчик для подій «Рибальський двір», проводять у дворі екскурсії та сусідські свята. Сусіди оновили парапет, створили пандус та сходи у зону подій. Весною 2020 року парапет вкриють штукатуркою та пофарбують, висадять квіти у квітники, де для цього відведені місця.

Для реалізації проекту сусіди об'єдналися: активно декорували та приводили до ладу двір, перетворили старий баркас на квітник, створили прапор двору, організували фотозону – величезну тільняшку для колективних фото.

Під час Фестивалю у дворі відбулася одна з наймасштабніших подій серед усіх дворів-учасників. Свято добросусідства здивувало гостей та жителів двору концертом на скрипці, виступом оперного співака з балкони, а також частуванням святковою юшкою, яку приготували у дворі, та справжніми одеськими смаколиками з Привозу. Локацію відвідали близько 200 людей. Під час події презентували тематичний мурал та організували яскраву фотозону.

Розмова з учасницею

— Який ваш двір? Опишіть його особливості або характерні риси до участі у Школі.

— В нашому дворі чотири будинки, разом – 190 квартир. Три роки, як ми створили ОСББ. В житті двору взяла участь невелика група активістів. Інші тільки радили, спостерігали.

— Що змінилось у житті двору після участі у Школі?

— Ми знайомили жильців із програмою Школи, обговорювали, як реалізувати наші плани щодо благоустрою двору. Група активних учасників помітно збільшилась. До загальної справи доєдналися навіть ті люди, на допомогу яких ми навіть не розраховували. А коли жителі побачили результат нашої участі у

програмі Школи культури сусідства — Фестиваль одеських дворів, присвячений добросусідству, який ми провели у своєму дворі яскраво та весело, то шалено раділи своїй причетності до такого дійства.

— Як змінилась якість спілкування жителів двору після участі у Школі?

— Завдяки мікрогранту наш «Рибальський двір» прикрашає яскравий стінопис на честь нашого сусіда-рибака, встановлено пандус, відновлено парапет з квітниками. Якість спілкування змінилась, можна сказати, що воно ожило. У нас вже склалися великі плани на майбутнє, плануємо і далі покращувати благоустрій двору. Дуже вдячні Школі культури сусідства за курс, знайомства із цікавими людьми, за натхнення та підтримку.

Поради від менторки Людмили Левих

«Сусідів майже не обирають. Аби ваше оточення було більш приємним, рекомендую навчатись будувати дружні стосунки з сусідами. Насамперед люди для цього шукають спільні інтереси та теми для спілкування, які допомагають налагодити ці стосунки, але краще цим не обмежуватись.

Спробуйте розвивати обговорення в ініціативи, прислухайтеся до думки інших сусідів та долучайте їх до ініціатив вже на рівні двору/будинку, поділіться з ними відповідальністю за прийняті рішення. Зазвичай цього буває достатньо для налагодження взаємодії та перетворення «мешканців із спільним місцем проживання» у досить дієву маленьку громаду.

Раджу всім вчитися працювати з донорами, формувати якісні проекти та долучати їх до фінансування або співфінансування ваших ініціатив. Кілька дієвих порад в цьому напрямку:

1. Корисно ознайомитись з курсом «Написання проектних заявок». Цей курс допоможе готувати успішні пропозиції

в сфері культури та отримувати гроші на їх реалізацію: www.culturepartnership.eu/ua/publishing/proposal-writing-course.

2. Користуйтеся сучасними технологіями для взаємодії, аби вас було помітно і до вас змогли долучитись, в т.ч. донори. Серед низки рішень в цьому напрямку рекомендую звернути увагу на оригінальні інструменти «Розумної взаємодії» для більш ефективної практичної взаємодії з бізнесом, громадянським суспільством, донорами та владою. Зокрема, пройдіть навчання за компонентом «Розумний Громадянин» за посиланням: edu.gurtom.mobi.

У вас є гарна можливість переконатись, що вам під силу більше ніж ви очікували!»

Мрійте, спілкуйтесь, плануйте і дійте!

43

Людмила Левих

**Майстриня-фасілітаторка програми «Активні громадяни»
Британської Ради в Україні,
голова правління ГО «Молодіжна корпорація»**

Фрагмент лекції Валерії Серової

«Фандрейзинг — це пошук фінансування для вашого проєкту. Неважливо, який він — соціальний (тобто неприбутковий), прибутковий. Якщо ви шукаєте гроші на реалізацію своєї ідеї, вітаю — ви вже фандрейзер. Краудфандинг є частиною фандрейзингу, тобто народного фінансування або спільнокошту. Це ситуація, коли багато людей скидаються вам невеликою сумою грошей кожний, з чого у вас виходить капітал.

Коли ви думаєте на прикладі двору: я хочу впорядкувати двір, — це дуже абстрактно, тому що немає чіткої концепції чого ви хочете. Головне й основне — це бюджет. Чим більш детально прописаний кошторис, тим вам легше спілкуватися з підрядниками, спілкуватися зі спонсорами, пояснювати людям навіщо їм давати вам гроші.

Для проєкту необхідно отримати всі необхідні дозволи, підготувати всі необхідні документи, після втілення ідеї цього зробити не можна.

Далі ми готуємо текст, де потрібно чітко прописати цілі та завдання. Коли ви готуєте якийсь проєкт, відповідайте на питання: «Що я хочу зробити? Чому і для чого?». Говоріть просто, короткими реченнями, зрозумілими словами. І обов'язково додавайте візуальну частину. Це дуже круто працює, коли людина бачить, що там було до і як може бути після».

**Повну лекцію можна переглянути
за посиланням: bit.ly/soncv6**

Валерія Сєрова

Менеджерка, Краудфандингова платформа «Мой город»

Про Фестиваль

Фестиваль одеських дворів є децентралізованою подією, присвяченою найменшій ланці міста — Одеському дворику. Почнемо з дворів, продовжимо на вулицях та перетворимо усе місто на територію добросусідства!

27 вересня 2019 року ми провели круглий стіл з добросусідства, який об'єднав представників міської адміністрації, громадських організацій та лідерів дворових спільнот у розмові про можливі траєкторії розвитку міста, починаючи з міських подвір'їв.

28 вересня 17 дворів по всій Одесі відкрили свої брами під час Фестивалю одеських дворів! В рамках заходу відбулися сусідські свята, виставки творчості, змагання з найсмачнішої домашньої випічки та майстеркласи для дітей.

Епіцентром Фестивалю стала вулиця Жуковського на проміжку від Тираспольської площі до провулку Нечипуренка. Майже на цілий день пішоходи замінили машини, а на вулиці зі сценою лунала музика та відбувались вистави, малечу розважали на дитячому паркеті, серед юних «гонщиків» визначили переможців у перегонах на моноколісному транспорті, вулицю наповнили розваги та повітряні кульки, відбувся ярмарок громадських організацій, які змінюють місто на краще. «Двір-Сцена» зустрів гостей трансляцією лекцій Школи культури сусідства, музичними імпровізаціями та теплою атмосферою для справжнього сусідського спілкування.

Дискусія під час круглого столу

47

**Олекса Стасевич, Офіс Програми Форуму громадянської служби миру (forumZFD) в Україні,
Дмитро Ковбасюк, ГО «Зацікавлені», ініціатор Школи культури сусідства,
Атанас Періфан, Президент Європейської федерації з локальної солідарності
(на фото — зліва направо)**

10 фактів про Фестиваль одеських дворів: змістовний фан та світове визнання

1. 4500 людей + 1. Упродовж дня подію відвідали близько чотирьох з половиною тисяч людей та плюс один фін – Мілко, який вперше приїхав до Одеси і одразу потрапив на фестиваль. Водночас двори засвідчили близько семисот гостей, а на основній локації за день побували понад три тисячі.

2. Комфортні відносини з сусідами через свято. Організатори святкувань у дворах розповіли, що сусіди активно включилися у події – розпарковували двори, виносили їжу, долучалися з ідеями до основних активностей, придуманих ініціаторами Фестивалю. Атмосфера у взаєминах стала позитивною та веселою. Це допомогло сусідам в легкий святковий спосіб обговорити майбутні ініціативи для своїх дворів.

3. 10 відкритих дворів + 17 фестивальных та 4 залишених на десерт. 15 учасників провели події у власних дворах, а ще близько десятка дворів стали локаціями екскурсій під час Фестивалю. Ще чотири учасники через технічні обставини вирішили провести події пізніше.

4. Світове визнання безпосередньо на проїзній частині вулиці. Почесним і важливим гостем фестивалю став Президент Європейської федерації з локальної солідарності Атанас Періфан. Перебуваючи на вулиці Жуковського, пан Атанас вручив місту Одесі та її жителям нагороду за плідну роботу з розвитку добросусідства та комфортного життя. Відзнаку прийняв віцемер Павло Вугельман.

5. 27 громадських організацій, які змінюють Одесу. Саме стільки долучилися до організації Фестивалю одеських дворів, включно з грантодавцями, учасниками Ярмарку міських ініціатив, ініціаторами активностей на центральній локації та у дворах.

6. Укрпошта, Alliance Française, Унікальні кадри, Великий БУК та Best Odessa speakers club. Серед організацій, які доєдналися до окремих активностей, варто виділити:

- Укрпошту, яка підтримала створення графіті в арці свого двору на Садовій-Дворянській;
- Alliance Française, який підтримав дискусію з добросусідства та урочисті нагородження за участі французького гостя фестивалю;
- Великий БУК та Best Odessa speakers club (Toastmasters International), які проводили безкоштовні активності для гостей «Двору-сцени».

А у білих світшотах можна було усюди зустріти армію волонтерів з громадської

організації «Унікальні кадри».

7. Благодійність на вулиці теж працює. Благодійні та громадські організації під час фестивалю зібрали понад 17000 гривень благодійних внесків.

8. Добросусідський Осциру. Це другий випадок перекриття вулиці в форматі експерименту з тактичного урбанізму в Одесі після акції ОсцируЖукова, але перший на такій перезавантаженій проїзній вулиці як Жуковського. Ідея цих експериментів полягає в тому, щоб показати на практиці наскільки активніше простір використовується, якщо на вулиці немає машин. Відвідувачі шуткували, що варто робити вулицю пішохідною хоча б раз на тиждень.

Про Фестиваль

За результатами опитування, бізнеси на вулиці Жуковського засвідчили значний приплив відвідувачів та суттєве збільшення виторгу порівняно зі звичайним вихідним.

9. Два флешмоби, Школа культури сусідства, випуск та гасіння поштової марки, круглий стіл та Декларація прав дворів. Фестивалю передував інтенсивний цикл підготовчих подій: Флешмоб до дня народження добросусідства в Одесі, літня навчальна програма для дворів – Школа культури сусідства, гасіння поштової марки фестивалю, флешмоб з написання листів у майбутнє на одеському Головоштамті, круглий стіл про одеські двори. Результатом роботи організаторів та учасників стала Декларація прав дворів, онлайнкурс та посібник «Путівник для одеського дворика від Школи культури сусідства».

10. Десять дворів пішли навчатися до Школи. В рамках Школи культури сусідства її учасники пройшли навчання у «Дворі-Scena» та розробили ідеї проєктів, які планують втілити у своїх дворах разом з сусідами. Усі двори-випускники Школи стали найцікавішими локаціями Фестивалю.

Відео про Фестиваль можна переглянути за посиланням: bit.ly/2VWknTn

«В МАЙБУТНЄ!»

ОЮ ДОБРОСТ... ВО ТА
У!

Фестивал
Одеських
Дворів

51

ШКОЛА
КУЛЬТУРЫ

До зустрічі наступного року!

Висловлюємо щиру подяку нашим партнерам!

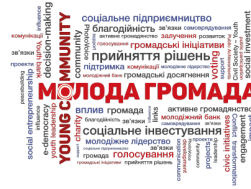
forumZFD

af
Alliance Française
Odessa

ACTIVE
CITIZENS

АСОЦІАЦІЯ
АРХІТЕКТОРІВ
ОДЕСИ

53

ГО «СУСПІЛЬСТВО ТА
ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА»

УКРПОШТА
ГОЛОВНА ПОШТА КРАЇНИ

Громадський рух
«Унікальні кадри»

БЛАГОТВОРИТЕЛЬНЫЙ ФОНД
КОРПОРАЦИЯ
МОНСТРОВ

АРХІТЕКТУРА
ОДЕСИ

Культпросвіта

БОЛЬШОЙ
БУК

